

Els periodistes que han fet vuitanta anys

Un llibre recull els seus records de l'activitat professional

Dotze periodistes dels anys trenta és el títol de l'últim volum aparegut de la col·lecció Vaixells de Paper, que editen conjuntament el Col·legi de Periodistes i la Diputació de Barcelona. El seu autor, Josep Maria Figueres, ha entrevistat dotze periodistes, nascuts entre 1899 i 1916, per recuperar els seus records d'un temps en què el periodisme era una activitat ben diferent de l'actual. Les entrevistes es van efectuar els anys 1990 i 1991. Dos d'ells, Esteve Busquets Molas i Pere Calders, han mort abans que el llibre veiés la llum. Un altre, Joaquim Ventalló, té 95 anys, i la resta, excepte Víctor Alba, entre vuitanta i noranta anys. Són autèntics llibres oberts d'història del periodisme català. El fotògraf Pepe Encinas va fer els retrats que il·lustren les entrevistes del llibre. La cara oculta del seu treball, el que hi havia darrera el decorat que posava de fons per fer el retrat, es presenta en aquestes planes junt amb una breu biografia, extreta del llibre, dels nou entrevistats que

han fet 80 anys. En les fotografies s'hi pot entreveure l'ambient quotidià d'aquests veterans del periodisme, i comprendre millor la seva personalitat. Aquestes fotografies, no incloses en el volum, veuen ara la llum coincidint amb l'aparició del llibre.

Joaquim Ventalló i Vergés

(Terrassa, 1899)

Polític, escriptor i periodista. Cursà estudis de dret, però mai no exercí d'advocat. De família benestant. S'inicià en el periodisme en els setmanaris terrassencs *Crònica Social* i *El Mal Temps* (1917-1918) d'informació el primer i humorístic el segon. Redactor del diari local *El Dia* (1918-1921). Col·laborà a *L'Estevet* (1921), *Mirador*, *L'Esport Català* (1925-1927) amb el pseudònim August Berenguer, etc. Secretari de redacció de *La Publicitat* (1924-1930). Director de *L'Opinió* (1931-1934) i de *La Rambla* (1936), de la qual en va escriure molts editorials. Regidor del consistori barceloní per ERC, formà part del grup de *L'Opinió*. Membre de la comissió de cultura, aprofundí i continuà la trajectòria encetada el 1910 de renovació escolar amb colònies municipals de vacances, aules més grans, etc. Exiliat el 1936 pels extremistes revolucionaris de la FAI, tornà a Catalunya el 1943. Depurat pel franquisme, no pogué exercir de periodista. Treballà d'agent comercial. Va estar-se en silenci fins al 1967, quan l'Ajuntament de Porcioles va lliurar a l'Estat els grups escolars creats per ell. Aleshores va escriure una sèrie d'indignats articles. Publicà, també, sobre aquest problema diversos llibres on recollí articles o bé polemitzà: *L'educació com a fonament del respecte als drets humans* (1968), *Dos problemes greus en*

— Joaquim Ventalló és,
amb 95 anys, el degà dels
periodistes catalans —

l'ensenyament (1969), *El que hi ha i el que no hi ha en el llibre blanc sobre l'educació* (1970), *Les escoles populars, ahir i avui* (1980), etc.

Altres obres seves són la novel·la *Pau Canyelles, ex-difunt* (1931) i l'assaig *Los intelectuales castellanos y Cataluña* (1976). Ha estat el traductor d'Hergé en els còmics de *Tintín*, que ha dotat d'una prosa vigorosa i alhora amena. Gran afeccionat al futbol, transmeté el primer partit radiat de l'Estat. Era l'Irún-Barcelona, el 1928.

Col·labora després de la guerra en un gran ventall de publicacions: *Destino*, *Tele/estel*, *Tele/Expres*, *El Correo Catalán*, *El Noticiero Universal*, *Punt Diari*, *Deia*, *Excelsior*, *Xaloc*, *La Vanguardia*, *Avui*, etc. A *La Vanguardia* va popularitzar una llarga secció setmanal sobre el llibre català. Encara ara escriu a la revista blavenca *Recull* combatius articles d'opinió.

Anna Murià i Romaní

(Barcelona, 1904)

Nascuda al cor de la Barcelona vella, estudià a diversos col·legis religiosos i el 1917, a l'Institut de Cultura i Biblioteca de la Dona. Coneixia comptabilitat i anglès, i a la dècada dels anys vint treballà en diverses cases comercials. El 1933 cursà el batxillerat nocturn a l'Ateneu Enciclopèdic Popular.

La seva vocació d'escriptora fou molt clara ben aviat. Així, col·laborà a diverses revistes: *La Dona Catalana* (1926), *Catalans* (1938), *Meridià* (1938-1939), etcètera; i també a diaris: *La Nau* (1930), *La Rambla* (1931)... fins a ser directora, en temps de guerra, del *Diari de Catalunya* arran de la seva militància a Estat Català. Tingué una ardida militància política, la qual, com el seu caràcter, fou vital i dinàmica. Participà en campanyes d'ajuts als presos pel complot de Garraf, del 6 d'octubre, de recollida de signatures per l'Estatut de Catalunya, etcètera. També a la Unió de Dones de Catalunya. Arran de la guerra treballà a la Institució de les Lletres Catalanes. El gener de 1939 s'exilià a França —on s'uní amb Agustí Bartra, amb el qual estigué fins a la mort del poeta—, i després a Mèxic, on residí molts anys, mentre publicava obres com el volum de contes *Vila de l'est*, editat en espanyol, i col·laborava en les publicacions de l'exili: *Gaset de les Lletres*, *Pont Blau*, *Lletres*, etc.

Ha publicat nombroses obres, entre les quals destaquen les narratives i novel·listiques: *Joana Mas* (1933), *La Peixera* (1938), *Res no és veritat*, *Alícia* (1984), i *Aquest serà el principi* (1986). També conreà la literatura per a infants i la traducció. És interessant el testimoniatge de la seva vida amb Agustí Bartra: *Crònica de la vida d'Agustí Bartra* (1967) i *L'obra de Bartra*

(1975). La seva col·laboració periodística, a més de les publicacions esmentades, té un singular relleu en les publicacions literàries de la immediata postguerra —*Occident* (1949-1950)—, de l'exili i de la represa (*Serra d'Or*, *Cavall Fort*, *Tretzevents*, *Revista de Catalunya*...).

FOTOS: PEPE ENCINAS

— Anna Murià, 90 anys, va tenir una ardida militància a Estat Català i va viure molts anys exiliada a Mèxic —

Josep M. Xicota i Cabré

(Barcelona, 1905)

Periodista i advocat. Estudià química i medicina, però la carrera que acabà fou la de dret. Col·laborà a *Mirador*, *La Nau*, *La Publicitat*, *El*

Andreu Avel·lí Artís i Tomàs "Sempronio"

(Barcelona, 1908)

Cronista de Barcelona per excel·lència, Andreu Avel·lí Artís ho és oficialment, nomenat per l'Ajuntament, des del 1972. La seva labor

Be Negre, etc., publicacions totes elles de Barcelona. També treballà a Santiago de Xile, concretament a *Ercilla* i *Germanor*. D'aquesta última en fou director. Portaveu del Centre Català de Santiago de Xile, entitat que acollí el grup d'escriptors catalans format per Joan Oliver, Xavier Benguerel, etc. També fou director de *L'Emigrant* i *Clar i Català*, les quals fundà també a l'exili. Triomfà econòmicament en crear una agència de publicitat que va esdevenir la més important del país. Fou director d'una cadena radiofònica. Tornà a Barcelona i Sitges, les ciutats que estima, el 1965, amb carnet de diplomàtic xilè.

La seva obra, bàsicament de redacció, no ens ha arribat avuit pel fet que no va recopilar els seus textos periodístics en llibres de reportatges o d'entrevistes. La seva vida va fer tombos. De periodista a diplomàtic, i d'aquest treball a agent comercial. Viatges per tot el món, per una nova feina, per a una nova vida. La producció de Xicota és a les pàgines de la premsa catalana dels anys trenta, de *Mirador* a *La Publicitat*, i a la premsa de l'exili dels anys quaranta.

Tanmateix, l'èxit i la bona sort que tingué escrivint en la premsa o en els pocs informes jurídics que redactà en l'etapa que fou advocat de la Generalitat de Catalunya els va tenir també en les seves activitats posteriors.

glossadora del Cap i Casal neix en plena dictadura de Primo de Rivera, a mitjan dècada dels anys vint. Efectuada primordialment a la premsa, i també en ràdio i televisió. Ha aplegat sovint els seus articles en llibres. Des de després de la guerra civil espanyola utilitza el pseudònim de "Sempronio", extret de *La Celestina*, amb el qual s'ha fet extraordinàriament popular. També és conegut per les seves facetes de pintor i comediògraf.

De la seva activitat periodística destaquen les col·laboracions a la *Revista Catalunya* —aplegades el 1985 en el volum *L'accent de Barcelona. 1938 malgrat els bombardeigs*— i les de *Mirador*, publicades al volum *Del Mirador estant* (1987). Després del 1939 col·laborà a *Destino*, *Diario de Barcelona*, etc. Fou el primer director de *Tele/eXprés* (1964-1966) i del primer setmanari en català, *Tele/estel* (1966-1970). Com a autor teatral, Xavier Fàgrecas remarca *Els fugitius de la plaça Reial* (1964) i *Les flors del mal* (1944); també la sarsuela *La nòvia del Paral·lel* (1943). Com a escriptor de Barcelona la seva obra és extensa i basada en un miler d'articles, els quals selecciona i reescriu per aplegar-los en llibre.

— **Sempronio, 86 anys, va treure de *La Celestina* el pseudònim amb el qual s'ha fet extraordinàriament popular** —

Emili Granier-Barrera

(Barcelona, 1908)

Periodista i polític. Durant la dictadura ingressà a Estat Català (1924), va ser detingut després del complot de Garraf (1925) i va passar tres anys a la presó. Director de *Justícia Social*, secretari de redacció de *La Publicitat* i del setmanari *L'Opinió*. Secretari general de la Unió socialista de Catalunya i regidor de l'Ajuntament de Barcelona. Detingut arran dels fets d'octubre de 1934.

Exiliat a França el 1939, hi dirigí el periòdic clandestí *Catalunya*, i va participar a la resistència francesa. El 1959 va anar a Veneçuela. De la seva obra publicada, cal destacar-ne l'obra poètica *Paraules de combat* (Caracas, 1964) i *Resposta a dos amics* (Caracas, 1970). Va ser el primer traductor al català del Manifest del Partit Comunista (1930). Milita al Partit Socialista de Catalunya.

Josep M. Lladó i Figueres

(Barcelona, 1910)

Periodista de dilatada experiència des de *L'Estudiant*, al final dels anys vint, fins a l'*Avui* actual, on disposa d'una columna setmanal de caràcter retrospectiu en què glossa aspectes diversos del passat viscut. Col·laborador de periòdics de Madrid com *El Sol*, *El Liberal*, *Heraldo de Madrid*... Ha estat a la premsa barcelonina diària que ha dedicat el gruix de la seva labor: *La Publicitat* (1929-1931), *L'Opinió* (1932-1933), *La Vanguardia* (1933-1935), *Última Hora* (1935), *El Poble Català* (1939), *La Humanitat*, del qual fou director, (1936-1937), etc.

Exiliat, després de la guerra estigué a París, Montpeller i Niça, on també col·laborà en publicacions com *L'Espoir* (1945), *Per Catalunya* (1945)... Retornat a Catalunya, hagué de col·laborar, els anys cinquanta, a revistes d'humor com *Pulgarcito*, *DDT*, etc. Després de la fracassada experiència d'una agència de publicitat, entrà al *Tele/eXprés* (1964); i, després, a d'altres diaris com *El Correo Catalán*, on hagué de figurar com a auxiliar, atès que no disposà del carnet professional, per represàlies franquistes, fins a l'indult reial del 1977, en què el va poder recuperar.

També treballà a TVE, on efectuà nombrosos guions de programes en castellà (per exemple, "Esta es su vida") i en català ("Mare Nostrum", i altres). Ha estat comentarista radiofònic, redactor, etcètera, en totes les emissores de ràdio barcelonines, des de Ràdio Barcelona (1932) fins a Catalunya Ràdio, en la qual encara

continua. Secretari de l'Associació de la Premsa de Barcelona (1932-1936) i vocal de la Junta Directiva (1975). Ha publicat diversos llibres, d'entre els quals destaca una biografia de Companys. Actualment prepara les seves memòries i també una biografia del comte de Güell.

— Josep Maria Lladó
manté, als 84 anys, una
incansable activitat
periodística i literària —

Carles Sentís i Anfruns

(Barcelona, 1911)

Periodista i advocat. La seva labor ha estat emmarcada en el periodisme, especialment en les facetes de redactor, columnista d'opinió, corresponsal i director. Redactor de *La Publicitat* (1934) i de *L'Instant* (1934-1936). Col·laborador de nombroses publicacions, d'entre les quals cal remarcar els reportatges que efectuà a *Mirador*. Secretari del conseller de Treball Martí Esteve durant la Generalitat republicana.

— Carles Sentís, 83 anys,
destaca per la seva
preocupació pels afers
col·lectius de la professió —

Durant la guerra espanyola va passar al costat franquista. Col·laborà també a *La Voz* i *Destino*. Corresponsal a París i Roma per *L'Instant*. Corresponsal de guerra amb les forces de De Gaulle del 1940 al 1945 per *ABC* i *La Vanguardia Española*. Fruit d'aquesta labor és l'obra *Àfrica en blanco y negro*. Exercí de corresponsal als Estats Units per aquests diaris i per *Informaciones* i *Diario de Barcelona*. A París ho fou des del 1952 fins al 1957.

Tornat a Barcelona, participà en el nou periòdic vespertí *Tele/Expres*, del qual fou director (1966-1968). Redactor, posteriorment, d'*Informaciones* (1975), afavorí, amb gestions diverses, l'aparició de publicacions en llengua catalana com *Tele/estel* (1966) i *Avui* (1976). Ha treballat en ràdio. Director de l'emissora Ràdio Barcelona. També ha treballat en televisió: assessor del programa "¿Quién es?" de TVE (1975). Assessor també de la cadena SER. Destaca la seva preocupació pels afers col·lectius de la professió, especialment quan va ser president del Col·legi de Periodistes de Catalunya (1985-91). President del Patronat del Centre Internacional de Premsa. Participà en la fundació de Centristes de Catalunya, on va tenir un notable paper, especialment en la gestació del retorn del president Tarradellas, participant en diversos organismes polítics. Diputat en les primeres eleccions del 1977 fou també conseller de la Generalitat nomenat per Tarradellas. Actualment sovintreja les col·laboracions d'opinió a la premsa diària: *Avui*, *La Vanguardia*, etc.

Marià Casasús i Lacasta

(Barcelona, 1911)

D'origen barceloní i amb una plena militància sindical, la seva vida va lligada a la del moviment obrer, específicament a la CNT, a la qual dedicà una incansable activitat. Explicà, en una llarga conversa amb Víctor Alba que li serví de memòries, atès que no les redactarà, que els records d'infància són grisos pel migrat sou del pare, ferroviari. Tot i així estudià en una acadèmia del carrer Princesa, i de ben petit tingué el sentiment laic de la vida i de donació i preocupació pels problemes socials. No pogué estudiar el batxillerat i treballà en una empresa d'importació de paraigües, a la constructora d'obres Miró i Trepai i, després d'una aventura empresarial agrària, a Fernando Poo i a Reus amb un familiar, saldada amb el fracàs, retornà a Barcelona el 1929. No trobà feina durant un any.

S'integrà a la CNT com a sindicalista pur, sense

vincular-se a cap grup específic, com la FAI o els trentistes. Participà en la redacció del diari *Solidaridad Obrera*, s'afilià al Centre Obrer Aragonès i visqué intensament la resposta popular barcelonina a l'aixecament del 18 de juliol. Durant la guerra, tant a la reraguarda participant en les activitats que se li encomanaren, com al front –en ser cridada la seva lleva–, s'enquadrà en activitats de caràcter cenetista. A la postguerra, fou director de la clandestina *Solidaridad Obrera*, mantenint alhora la vida dedicada al treball i a la militància obrera en el sindicalisme llibertari.

Avel·lí Artís-Gener "Tísner"

(Barcelona, 1912)

Escriptor, periodista i ninotaire. Redactor i dibuixant de diversos diaris barcelonins: *Diario Mercantil* (1931-1932), *L'Opinió* (1933), *La Rambla* (1934-1937), *La Publicitat* (1934-1937), *El Correo Catalán* (1965-1968), *Tele/eXprés* (1971)... També col·laborà a revistes de l'exterior com *La Nostra Revista* (1943-1958) i *La Nova Revista*. Exiliat a Mèxic del 1939 fins al 1965. Ha participat en nombroses iniciatives de caràcter cultural. Destaquen les relacionades amb el Pen Club i l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana. Ha obtingut diversos premis com a reconeixement de la seva labor d'escriptor, des del primer llibre publicat, *556 Brigada mixta*, premi Jocs de l'Havana (1943), fins al darrer, el primer volum de les seves memòries, dels tres de què consten, *Viure i veure*, premi Crítica Serra d'Or (1989).

Dibuixant a *Papitu* (1928), *El Be Negre* (1933-1936), *L'Esquella de la Torratxa* (1936-1938), etcètera, i moltes de més recents: *La Bimba*, *Amb potes rosses*, *El Món...* Autor de mots encreuats a *El País*, *La Vanguardia* i *Serra d'Or*. Conferenciant, traductor, novel·lista, articulista... Una activitat polifacètica que respon a un desig de llibertat i de vitalitat encarnada en la creativitat expressada en la paraula i el traç. A l'opuscle que edita mensualment la revista *Crònica d'Ensenyament* sobre l'Escriptor del Mes, pot trobar-s'hi l'extensa bibliografia de la seva obra, tant de l'escrita a Catalunya com a l'exili. Hi destaca *Paraules d'Opoton el Vell*, *Prohibida l'evasió* (premi Bertrana, 1969), *L'enquesta del canal 4* (premi Sant Jordi, 1973), *Els gossos d'Acteó* (1983), etcètera, que el configuren com un dels escriptors més populars, i per partida doble: fou seguit i apreciat els anys trenta i, després de vint-i-cinc anys d'exili, tornà a començar de nou. ●

Tísner, amb el seu cunyat, el també periodista i novel·lista Pere Calders, mort el 22 de juliol passat, amb 81 anys. Calders també és entrevistat en el llibre de Josep Maria Figueres, igual que un altre periodista mort abans de la publicació, Esteve Busquets Molas, i d'un que no és encara octogenari, Víctor Alba, de 78 anys.

— Tísner és, amb 82 anys,
el més jove dels periodistes
octogenaris de Catalunya —